

AD CAPUT
Secundum.

SUMMARIUM

- 1 Aduocatis liceat, ut in iudicio causationibus contra coquillantes, vel notorie contra officia in litigantes.
- 2 Protraendis causa propria, vel proximi non est licitum, mentiri.
- 3 Mentiri in iudicio, quod peccatum sit.
- 4 Reus non legitime à iudice interrogatus faceri non tenetur, veritatem.
- 5 Idem est, si sibi non liquerat, num in iudice interrogetur.
- 6 Eri in legitime interrogatus in foro conscientia non obligatur ad facendum crimini à se commissum.
- 7 Mentiri, cum intrinsece malum sit, nunquam licitum esse potest.
- 8 Mori prius oportet, quam male cōsentire.
- 9 Iudex quando secundum iuris ordinem interrogare censeatur.
- 10 Reus est certiorandus de iudicij, vel probationibus, quae sunt aduersus ipsum, antequam de crimen interrogetur.
- 11 Religiosus similiter potest à Prelato interrogatus de delicto celare veritatem.
- 12 Excipiens faceri non videtur.
- 13 Ante liceat in iudicio contrariis exceptiibus cōsideri.
- 14 Nullam paenam patitur, qui in iudicio mentitur, nisi sit specialiter aurore statuta.
- 15 Fabricans falsa instrumenta, vel eis scienter cōtens, quomodo punitior.

- 16 Falsum comisit, qui in iudicio regat, taceat veritatem, et si mendacium dicere.
- 17 Iuridice interrogatus, an accepere mutuo centum: quia iam secreto soluit, potest, media abstrahentes, negare positionem.
- 18 Occidens hominem in sui defensione, non licite negat in iudicio homicidium cum abstracione.
- 19 Promittens ducre Bertam in uxore rem, si superuenias in la causa non implendi, quam probare non valer, tutus conscientia negat promissionem.
- 20 Quoties iuste expedit, colare veritatem ad tuendum honorem, uitia, vel bone, potest quis in iudicio, vel extra per abstracionem interrogantem illudere etiam cum iuramento.
- 21 Debitor quinquaginta interrogatus in iudicio, an centum debet, nequit simpliciter negare positionem.
- 22 Contrarium verius.
- 23 Ante tenetur ad litis expensas, et constitutur in mora respectu eius, quod debet.
- 24 Fuit semper est in mora;
- 25 Insicians in iudicio totum, cum partem debeat, peccat contra iustitiam, nisi restituende animus habeat, quod debet.
- 26 Non est perius; qui negat absoluē positionem, cum plus, quam debet, à se petitur.
- 27 Fallit, si respondeat, se nihil debere.
- 28 Vel si rogetur, an debet centum, aut minorem quantitatem, nam si absolve negat, perius est.
- 29 De intellectu cap. 1. de arbitri. in 6. Et diem proferre, S. si plures, ff. cod, qui agunt.
- 30 Arbitria ad instar iudiciorum intenta.

- 31 Iurā, ut lices extinguantur, maxime prudent.
- 32 Lites finiri, publice intercessit.
- 33 Intelligitur, l. si ita stipulatus 120: ff. de verbis obligat.
- 34 Non est vera condicio, nisi que in futurum conferat dispositionem.
- 35 Dicit. S. si plures locum non habet in estimotoribus constitutis ad taxandum rei qualorem.
- 36 Idem in testibus dicendum est.
- 37 Quid in arbitratoribus, etiam virorum est.
- 38 Arbitratores ut negotiorum gestores habentur.
- 39 Intra quam quantitatem valeat sententia iudicium superiorum, lices tria vota conformia non sint.
- 40 L. inter partes ff. de re iudicata, explicatur.
- 41 Deciso d. S. si plures obtinet, et si qui in maiori summa condemnant, exprimant, se non consentire ei, qui in minori damnavit.
- 42 Expressio eius, quod tacite inest, nihil operatur.
- 43 Qui promisit iurecūando redire ad carcerem, ubi iniustam mortem timet, stare promissi, aut relaxationem iuramenti impetrare debet.
- 44 Homo licet ob iustam causam rotam propriam periculo exponit.
- 45 Intrans, se facturum rem illicitam, grauitate peccat.
- 46 Similiter, et qui sine intentione inplendi cum iuramento promittit.
- 47 Limitatur conclusio tradita supra num. 43.
- 48 Qui doceant contra prefatam conclusionem, non teneri, qui iurauit, recte.
- 49 Promittens absque iuramento in premisso casu ad carcerem redire, non obligatur,
- 50 Licitura est, ad evitandum tormentorum cruciatum fallo sibi crimen inservere capitale, secluso mendacio, vel seruatio.
- 51 Limitatur in religioso gravi, ex cuius falsa confessione ad ecclesias in totum ordinem redundaret.
- 52 Conscientia de heresi, quam minima commisit, potest crimen fateri absque peritio, aut mendacio, et mortis unitate.
- 53 Famam propriam an quis valeat prodigere?
- 54 Mors omnium terribilium ultimus.
- 55 Vita regulariter fama estimabilius.
- 56 Differentia inter actiones tendentes ad mortem directe, vel indirecte.
- 57 Index non potest, tecum condemnari, ut ipse se occidat.
- 58 Excepta revelatione divina, nempe potest alium in mortem propriam direxisse tendentem exercere.
- 59 Sampson divina revelatione se intermit.
- 60 Ignorantia insincibilis potest à peccato excusare se ipsum occidentem.
- 61 Heres. Circuitorum circa occisionem suis ipsius.
- 62 Intelligitur, cap. nov. est nostrum 23: quæst. 5.
- 63 Cuilibet, cui specialiter prohibitum non est, licet cibos ministerare iuste damnato, et fame pereat, sed non tenetur.
- 64 Vtrum iuste damnatus, et fame pereat, posset respicere cibos sibi oblatos contra iudicis voluntatem?
- 65 Vitam propriam an liceat abbreviare, et remissione.
- 66 Damnatus etiam iniuste non peccat eundo ad locum suplicij, scalam ascendendo, et similia faciendo.
- 67 Iuste dominatus ad mortem potest data opportunitate fugiendi in vinculis.

- persistere, ut moriatur.
- 68 Secus in damnato iniuste nisi ab aliquem suum iustum evadere non licet.
- 69 An liceat milite, bellis exponere periculum, in quo se periret, certo cognoscere remissione.
- 70 Iuste captus, vel ad mortem damna sus promittens cum iuramento, aut sine illo ad carcere redire; seviter seruit re promissa.
- 71 Carceratus iuste, vel iniuste fugere licet potest.
- 72 Fallit in religioso per suum prelatum iuste capto, qui fugere nequit, nisi carcer acerbus nimis sit, aut sinecat penam corporalem.
- 73 Servientiam iusto bello capti licet su giunt, ut ad suos revertantur.
- 74 Fugiens ex carcere non peccat, licet ex eo cunctis detrimentum patiatur, quod nec tenetur resarcire, limitatur ibidem.
- 75 Fugiens ex carcere, cuius ostium inuenit apertum, non habetur pro confessu.
- 76 Fractor carceris quomodo puniatur.
- 77 Fugiens ex carcere non puniatur, si illi co revertertur, modo non effregerit. Idem est cum nutorie detinetur iniuste.
- 78 In foro conscientia regulariter cum Fugere licet, sicutum est, et carcerem frangere.
- 79 Damnatus ad mortem vel aliam penam potest frangens carcerem fugere.
- 80 Innocens iuste damnatus secundum allegata, et probata occidere non potest iniuste ministros, ut a morte liberetur, licet alijs modis possit se defendere, et quid si etiam exaltis iniuste damnatur.
- 81 Ob bonum commune vitam amittere requis teneatur.
- 82 Nutorie detenus iniuste in vinculis publicis nec puniatur, nec pro confesso habetur, et si effractis carceribus furgat.
- 83 Quando liceat, nutorie detentum iniuste carceri eripere etiam cum carcere fractione.
- 84 Innocens iuste in carcere detenus propter indicia, quomodo puniatur, si fagerit.
- 85 Iuste damnatus fugiens tute potest secum portare custodem impudentem fugam, et solum venialiter peccat, si ministros iustitiae a se excusat, et in terram prostratur, ut euadat.
- 86 Frangens carcerem, et compedes ad fugam tenetur damnum parvissimum rupiti, et vinculorum resarcire.
- 87 Leges punientes carcerum effractores solum obligant in foro exteriori.
- 88 Leges penales in conscientia non obligant.
- 89 Licet quis de operam rei licite, tenuerit ad damnum, quod directe fecit.
- 90 Cooperari ad fugam carcerato, qui bus liceat.
- 91 Nulli permittitur, frangere carcere, ut alter euadat.
- 92 Limitatur in quibusdam personis.
- 93 Pater, et filius una, eademque persona existimantur.
- 94 Pater in filio magis, quam in se ipso patitur.
- 95 Quoties pater, et filius sunt pro eodem criminis corquendi, incipiendum est a filio.
- 96 Egregium paternae piezatis exemplum refertur.

- 97 Coniugum maxima dilectio.
- 98 Damnatus, ut iniustis sit, fugere non potest etiam sine fractio ne.
- 99 An liceat damnato, ut in carcere perpetuo sit, vel ad viventes fugere, et remissione.
- 100 Virum possit imponi pena carceris perpetua remissione.
- 101 Pena carceris ad tempus frequentior, ut Regio irrogatur.
- 102 In foro interiori licet eum inferre possofferi pro re propria, quam dominus alius recuperare non potest.
- 103 Interpretatur, l. si quis in tantam cum similibus, C. unde ei.
- 104 Potest quis tutus conscientia rem pro priam, aut in specie debitam clanculum capere, et si agere iudicatur, et obtinere possit.
- 105 Qui nullo alio modo rem pro priam affirmatione non vili auocare potest ab iniquo possessore, ei infirmum interficit etiam cum morte ipsius.
- 106 Debitor per creditorem, ut soluat, vis inferti nequit, nisi aliquid in usuroris in specie detineat ini quis.
- 107 Index potest, ac debet, ut prudenter simulatione.
- 108 An ex confessione rei facta spe promissa impunitatis sequi possit condemnatio remissive.
- 109 Recedens ab Ecclesia, in qua erat propter delictum, seductus suasionibus iudicis promissensis impunitatem cum gaudet immunitate et remissione.

Andolo, et canillationibus in iudicio uti licet?

Num. I.

Q Vod licet adiuvato, circa mēdaciūm, in iudicio iudiciorū quadam, bonoque dolo utrad cauillationes aduersarij effugiendas, victoriāque in lite iusta reportandam, cum D. Couar. in præsenti affirmant, Sanch. d. lib. 6. cap. 7. dub. 8. Sylvest. in summ. verbo adiuvatus, q. 12. Gutier. practic. lib. 1. q. 60. n. 4. Pat lad. ter. quotidian. lib. 1. cap. 2. n. 16. 17. Rebuff. in l. i. notabil. 9. C. d. sent. quz pro eo quod interest, Gratian. falcon regul. 3. 12. n. 5. Titaquel. de vitroq. tract. in prefat. n. 70. Bouadill. tom. 2. lib. 3. cap. 14. nu. 64. in fin. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 21. à n. 4. Armill. vero adiuvatus, n. 19. Tabicina n. 13.

Ibi: Cum hoc etiam ad morem emitandam nequaquam licitum sit.

Mentiri pro vita hominis tuenda, nullo modo licet, Pacian. d. c. 21. n. 3. Gutier. de delict. q. 9. à n. 15. Barb. in collect. ad d. cap. nequis. n. 1. 22. q. 2. Lug. in princ. moral. p. 1. c. 1. q. 4. n. 20. Sanch. de marit. lib. 4. disp. 2. n. 2. Diana par. 3. tract. 5. refol. 4. Alphons. de Cas lib. 10. aduersus hæreses, verbo menda cium, Sot. de ration. regend. memb. 3. q. 3. concl. 1. Burg. de Paz in proc. m. l. Tauri, num. 271. in princ. Corduba in quzst. Theologic. libr. 1. q. 29. Quod verum est etia pro vita conseruanda ipsius mentientis.

Ibi: Peccat igitur adiuvatus.

Sed quale peccatum fiat mentitudo.

In iudicio dubium est, sunt, qui cum Caietano sentiunt, semper esse mortale, Fr. Emman. in summ. tom. 1. c. 2. o. 5. Ilexia in tract. de taxa panis, concl. 3. n. 3. Sayr. in clau. Reg. lib. 12. cap. 2. o. 16. 9. Azor inst. moral. p. 1. lib. 5. cap. 28. 2. Contrarium ut probabilius docent cum D. Couar. supr. cap. 1. n. 2. Diaz. par. 5. tract. 5. resolut. 27. Sanch. conf. eto. lib. 6. cap. 3. dub. 33. n. 4. Reginald. t. 2. lib. 2. c. 24. sect. 4. n. 4. Nauarr. in c. inter verba. corollar. 6. 4. n. 735. 736. ii. q. 3. Media. in summ. lib. 1. cap. 14. 5. 35. & alij apud Sanch. qui materiz paruitatem admittentes affirmant, solum peccare venialiter, qui in re leui a-pud iudicem mentitur, iuramento seculoso. Idem est dicendum, cum me daciū interuenit in regraui ad superandū illū, qui notorie iniulta causam fouet, Imola in cap. 1. n. 3. de mut. petition. Alex. in l. qui totam, col. 1. ff. ad Trebellian. Menoch. conf. 230. n. 69. Aretin. in l. decem, col. fin. verl. Posset tamen dici, ff. de verbis obligat. Pacian. d. cap. 21. no. 5. qui duo coēcurrere debere, ait, ut adiutatis cauillationibus vti, licet, tum quod iusti patrocinetur cause, tu quod aduersarius prius coepit cauillari, quod verum erit, quando ius litigatum dubium fuerit, at si pars contraria aperte litiget inique, eo ipso dolose agit, l. 2. S. circa, ff. de dol. except. quare aduersus eum arte, ac simulatione agi permititur, modo medaciū, & per iurium absint.

Num. 2:

Reus non legitime a iudice interrogatus fateri non tenet veritatem, sed licite potest per abstractionem decipere non iridecere interrogantem, velut si, cum Titum occidens, interrogatur, an ipsum accusavit? tuta conf-

cientia potest responderē etiam cū iuramento, se non occidisse, intelligens intra se, hodie, vel tali genere armorū, quo vsus non fuit in occidente, ad quz referendo præfata negationem, nequaquam mentitur, qua arte si nō vta-tur, periurū committet, aut saltim pec-cabit venialiter, si iuramentū non interuenerit; nā mentiri nullo modo li-cet etiā ob iniustum mortis penam vi-tandam, ita Sanch. d. lib. 6. cap. 3. nu. 29. in fin. Pacian. d. lib. 1. cap. 7. n. 6. Ta-biena in summ. verbo, accusatus, n. 11. Greg. Lop. in l. 4. glof. 3. col. 2. tit. 29. p. 7. Valenç. tom. 3. disp. 3. q. 13. puct. 2. Bernard. Diaz in prax. crim. c. 118. Sayr. lib. ii. c. 5. nu. 6. vers. Reus iugitur, Gutier. caonic. quz. lib. i. c. 11. n. 41. Cordub. in quz. q. 6. 5. in princip. Na-uarr. in d. c. inter verba, corollar. 6. 4. n. 725. Pellizz. in manual. regul. tom. 2. tract. 9. cap. 4. num. 105. Paz in prax. tom. 1. par. 5. cap. 3. S. 4. à n. 15. Bonac. tom. 2. disp. 10. q. 3. puct. 2. n. 1.

Idem iuris est, cum delinquens du-bit, an legitimate interrogetur, Lef. de iust. & iur. lib. 2. c. 31. dub. 3. n. 10. Sa-mient. lib. 1. selectar. cap. 8. n. 19. Regi-nald. lib. 24. n. 46. Gutier. de delict. q. 10. à n. 7. Pellizz. n. 106. Paz n. 13. San-ch. cum multis, dub. 31. n. 2. & est co-munior, ac vera sententia, licet alijs vi-deatur, reus debere pro iudice præsu-mens, quod legitimate interrogat, dete-gere veritatem, Bonac. nu. 4. Paludan. in 4. dist. 19. q. 4.

Imo probabilissimū est, eum, qui de-licet patruuit, de eo interrogatū, iuris ordinis seruato, codē modo celare posse veritatem. Ita Nauar. lib. 2. de restit. c. 4. n. 142. Pellizz. nu. 113. Salç. in ad-dit. ad Bernard. Diaz in prax. cap. 116. Lef. d. c. 31. n. 13. Rodr. q. regular. tom.

Y. quz. 19. art. 4. Sā in summ. de reo n. 6. Reginald. sup. n. 37. Contrarium tamen receptius est, nēmpe legitimē interrogatum, crimen à la commis-sum iurisci non posse, Gutier. supra 9. 9. in princip. Diana par. 2. tract. 5. re-solut. 91. Paz n. 9. Benacina d. puct. 2. n. 1. D. Couar. practicar. cap. 18. n. 7. Sayr. lib. 12. cap. 16. n. 1. Bolan. in Cu-tia, par. 3. S. 13. nu. 3. Sanch. cum mul-tis, dub. 29. n. 4. Ant. Gom. variar. lib. 3. cap. 12. n. 5. Mirand. tom. 2. q. 19. art. 13. concl. 1. Gregor. Lop. in l. 4. glof. 2. tit. 29. p. 7. fallit in cōuictō qui fate ri renetur secundum omnes, Diana par. 2. tr. 15. ref. 27.

Circa præmissa notare oportet. Pri-mum, nulla ratione permisum esse reo mentiti, quoniam mendacium est intrinsecus malum, nonquamque licitū esse potest, cap. super eo 4. de vſur. D.

Aig. in lib. de meadac. & contra me-dac. & in Epist. 8. ad D. Hyeronim. D. Basil. reg. 7. 6. ex brevior. Magist. sen-tēt. in 3. dist. 38. D. Thom. 2. 2. q. 10. art. 3. Pat. Suar. de fid. disp. 3. sect. 5. n. 8. Gutier. d. q. 10. n. 4. Bonac. sup. disp. 10. circa 8. decal. præc. q. vnic. de mendacio, puct. 2. n. 1. Parlad. diffe-re. 3. iēt. 8. 7. n. 6. Paz n. 16. 17. Quare potius mori, quam male consentire, oportet, cap. Sacris 5. de ijs, quz vi. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præc. 4. n. 32. Se-cūdū, iudicē tunc interrogare reūiux-ta iuris ordinē, cū iurisdictionē in via. Cū habet nō impeditam, ac præterea præcedit infamia, aut semplena probatio, Sanch. d. dub. 29. n. 9. Paz n. 12. Gut. d. q. 9. n. 4. Pellizz. n. 103. Bolan. n. 4. Nauar. in manual. cap. 25. n. 36. Tertium, regulariter reūi esse certiora dum de indicijs, aut probatione, quaz aduersus eum yrgeat, it teneatur refe-

Ibi: Eodem iure erit considerandum;

Excipiens fateti nō videtur, Cyriae. controuer. tom. 1. controu. 35. n. 9. &c. controuer. 57. & t. 2. controuer. 345. n. 7. Ceuali. comm. tom. 1. q. 362. in prin. Pacian. d. lib. 1. cap. 22. per rotū Cacheran. Pedemont. decis. 17. 8. n. 9. Ant. Gom. variar. lib. 3. cap. 12. nu. 16. Alex. Trentacinq. variar. resolut. lib. 2. tit. de except. resol. 2. a. 1. Aug. Bas-bos. in axiom. iur. axiom. 8. 5. n. 9. Cá-ct. varia. p. 1. c. 18. ex n. 9. Petr. Gre-gor. sintagmat. iur. lib. 21. cap. 17. n. 3. Franc. Milanen. Sicilic. decis. 3. n. 46. lib. 2. Cardos. in prax. iudic. & aduo-cat. verbo exceptio. n. 26. Surd. decis. 24. nu. 5. Tusch. practic. concl. tom. 3. lit. E. concl. 427. Gratian. Marchiz decis. 19. n. 19. Bellon. Genuefn. decis. 38. n. 8. decis. 91. n. 1.

Vers. Probanimus tandem:

13 Quod forum animz licite quis se
contranjs exceptionibus tueri pot. rit,
modo mendaciū abſit, quod meātē
abſtractiōne facilimē contingit, et
in foro externo indistincte contra js
defensionibus vti, nemo prohibetur,
Ant. Gabr. commun. concl. tit. de a-
ction. & oblig. concl. i.n. 9. Menoch.
conf. 230. n. 63. Felin. in cap. Pastora-
lis. ou. 5. de except. glo. in cap. nullus
ploribus 20. de reg. iur. in 6. Nec ra-
tione mendaciū repelletur, quoniā pro
ſui defensione toleratur, vt quis men-
tiatur in iudicio, Bald. in auth. contra
qui propriam, oum. 12. verl. Modo se
quitur, col. 2. C. de aō numer. pecun.
Pacian. cap. 19. n. 101. Nec detiorē
ſuam conditionem facit. Bald. in 1. i.
n. 15. verl. Circa secundum, col. 5. C.
de fort. Salycet. ibi. nu. 6. verl. Quarto
decimo, col. 2. Caſtrenſ. n. 2. verl. No
ta ex primo dicto, col. 2. Aretin. in 5.
idem iuris, nu. 25. verl. Capio quartū
principale quæſitum, col. 15. inst. de
actionib. Pacian. n. 103. Nec penam
meretur, niſi vbi lex ſpecialiter in me-
tiētem statuit. Pacian. d. n. 101. Garc.
Giron de priuileg. n. 1012. Menochi.
de arbitrar. lib. 2. cent. 3. caſ. 276. n. 8.
Gozadin. conf. 46. n. 3. Vnde cum iu-
re caſatum non reperiatur, vt non au-
diatur, qui contrarijs nititur exceptio-
nibus propter mendaciū, dicendū vi-
detur, poſſe quis illi vti. Sic qui priu-
negauit, ſe hominem interfecisse, po-
terit coniuctus probare in ſui defen-
ſionem homicidium admiſſile, quā-
vis utrumque verum eſſe, impoſſibile
ſit, Paz. d. par. 5. cap. 3. S. 6. nu. 80. Pa-
cian. n. 88. verl. Contrarium, Bart. in
Nomo ex his. Communiter approba-

tus, ff. de reg. iur. Boer. decif. 154. nu.
12. Boſ. in prax. crimin. tit. de defen-
ſor. Quod malum (vt alii quz con-
geſſit Menoch.) d. caſ. 276. tolera-
tur, ne defensionis facultas reſtringa-
tur, ex quo malitia pzualeat calum-
niantium. Quando autem mendaciū
pumatur, tradit late Pacian. d. cap. 19.

Num. 3.

Qui instrumentis falſis, quz perſe,
vel per alium conſecit, vtitur, poena
falſi ordinaria plectitur, qui verò eis
ā ſe non conſecit vtitur, extraordina-
ria ſupplicio pro iudicis arbitrio pu-
nitur, Menoch. de arbitr. caſ. 315. a. n.
2. Cyo. in l. 2. col. 1. verl. Quoztut cie-
ca, C. de fid. instrument. Anani. in ca-
pit. ad falſatiorum, col. 1. in fin. de cri-
min. falſ. Ioan. Faber. in 8. itē lex Cox-
nelia de falſis, inſt. de public. iudic. Fa-
rinac. in prax. crimin. tit. de falſat. q.
151. n. 65. Aſſt. decif. vlt. n. 18. in fin.
Bald. in l. iubemus, 5. ſane, C. de Sa-
croſanct. Ecclef. Ceuall. tom. 3. q. 92.
nu. 6. 7. Instrumentum autem falſum
fabricare etiam ad propiam, iuſtam-
que defenſionem, eſſe culpam lethā-
lem aduersus iuſtitiam legalem, & ē
publicam, docent Layman lib. 3. feſt.
5. traſt. 5. par. 1. cap. 4. n. 4. Tanner. 2.
2. disp. 4. feſt. 6. dub. 12. n. 332. Dian.
par. 3. traſt. 6. miſcellan. resolut. 56.
Lug. de iuſt. & iur. tom. 2. disp. 40.
nu. 27. verl. Obijci potest, ſi vero per
fabricatum instrumentum nemini in-
iuria fieri poſſit, quia ſolum reſpicit
fauorem fabricantis, vel alterius, po-
ena arbitriaria imponitur, Menochi.
caſ. 306. nu. 39. Felin. intrat. quand.
conat. puniat. verl. Fallit ſecundo, Iuſ.
Clar. receptaſ. lib. 5. 5. fallum, num.

35.

35. & 5. periuſum, n. 11. Surd. decif.
282. nu. 18. Farinac. ſupr. quæſt. 150.
numer. 291.

Ibi: Ita enim falſum committit, qui in-
terrogatus veritatem.

16 Non minus fit falſi reus, qui in-
terrogatus ſupprimit veritatem, quan-
qui mendaciū dicit, Menoch. caſ.
310. num. 14. Tiraquell. de pecc. tem-
perand. caſ. 44. nu. 15. Zanchio. de
hæret. col. 14. nu. 2. Decian. traſt. cri-
min. tom. 2. lib. 6. cap. 10. nu. 30. Maſ.
card. de probat. concl. 743. num. 12.
D. Couat. in cap. quamvis paſtum,
par. 1. ſ. 7. num. 6. de paſt. in 6.

Num. 4.

17 Interrogatus iudicaliter, num ac-
cepit mutuo centum à Caio: quz
iam ſecreto ſoluit, ita vt ſolutionem
probare non valeat, tuta conſcientia
negat vtendo abstractione, Sanch. de
matrim. lib. 1. disp. 10. n. 27. Felin. in c.
ex tenore in princ. de teſtib. Barbatia
conf. 12. col. 3. verl. piaſ mitto etiam,
quod voluit vol. 2. Deci. in l. ea eſt na-
tura, nu. 3. ff. de reg. iur. Matſil. ſing.
177. Boer. decif. 243. nu. 10. verl. Sed
contra hoc remedium, Anchattan. in
cap. 2. nu. 2. verl. Iuxta prædicta quæ-
ro, col. 22. de reg. iur. in 6. Azor part.
1. libr. 11. cap. 4. q. 5. reg. 2. Remig. in
prax. confeſſor. traſt. 2. capit. 2. ſ.
3. verl. El que pagó cien ducados,
Parlador. rer. quot. lib. 2. cap. ſin. par.
1. ſ. 4. num. 13. in fine, Diana part. 3.
traſt. 6. miſcellan. resolut. 30. Bonaci-
na tom. 2. disp. 4. q. 1. de iurament.
punct. 12. nu. 5. verl. Nono ſequitur,
Pat. Suar. de religion. tom. 2. lib. 3. de

Num. 5.

Debitorem quinqūginta interro-
gatum in iudicio, an centum debeat?
non

nou posse licite, inficiari positionem, sed fassurum fore quantitatem, quam debet, affirmant Didac. Per. supr. c. l. 915. Pacian. d. lib. 1. cap. 18. n. 6. & n. 20. in fin. vbi latissimè Salzed. in addit. ad Bernard. Diaz. reg. 564. Ioa. Andr. in cap. 2. nu. 22. vers. In glossa, quia positio, col. 5. in fin. de testib. in 6. Ant. Gabr. lib. 2. commun. concl. 4. de expens. Butri. in cap. dilecti. vers. Nota prædicta, quod si petatur, col. 3. de maiorit. & obedient. Sarmient, de redditib. Ecclesiast. par. 4. cap. 6. n. 10. Cagnol. in l. non potest videri im- probus, nu. 6. vers. Articulus est diffi- cilis, ff. de reg. iur. August. Barbos. in collectan. ad cap. 2. n. 19. de confessis, in 6. Lancellot. Galiaula in l. 1. S. G. sti- palanti, num. 21. vers. Circa ultimam questionem, col. pen. ff. de verbis, obligat.

Vers. In oppositam sententiam.

22 Sed licere absolute, negare positio- nem, sustinent, Diana d. resolut. 30. Ceuall. tom. 1. q. 431. in fin. Albertic. in l. 1. S. cum adiecit, nu. 12. vers. Ex- peditis contrarijs, ff. de verbis, obli- gat, Bonac. supr. nu. 5. vers. Decimo cum non censerit, Gratian. disceptat. cap. 109 nu. 20. Lanfrancus de Ori- no in cap. quoniam contra, verbo res- ponsiones, nu. 15. vers. Nona regula, de probat. Surd. decil. 5. 8. nu. 3. Azor. pat. 1. lib. 11. cap. 4. q. 5. reg. 2. Mars. in rubrie. ff. deside iussor. n. 339. vers. Quarto limita, Petr. Barbos. in l. eum qui temere, à n. 141. ff. de iudic. Remi- gi. lupt. d. nu. 6. vers. El que debe cin- quenta, Archidiacon. in d. cap. 2. n. 4. in verbis, sigillatim. el primero, col. 4. de testib. in 6. Rebus. in tract. de ex-

ceptionib. nu. 148. Sanchez. d. cap. 6. nu. 33. Nald. in summa, verbo interroga- tos, nu. 2. & alijs. Quz opinio quomo- do sit intelligenda, statim cum D. Co- mar. suis locis ostendetur.

Vers. Quamobrem ego opinor?

De hac assertione videndum est 23 Pacian. d. cap. 18. à nu. 9. vbi cum mul- tis contra D. Couarr. resoluit, negan- tem totum in hoc casu pro quantita- te debita in mora non constitui, nec posse in expensis condemnari, nisi actor exprimat, se paratum esse, reci- pere partem eius, quod petit, & hanc magis communem opinionem, dicit. De quo etiam Ant. Gabr. concl. 4. de expens. à n. 10. Fundamentum autem D. Authoris ex l. si seruus 14. S. bo- ue, ff. de conduct. furtiu. ex eodem textu corrigit, vbi non agitur de mora furis, sed de dolo domini bonis fur- tiui. Præterea cum fur semper in mo- ra sit, l. in re furtiu. 8. S. l. ff. eod. argui non potest quoad moram, à fure ad debitorem ex contractu. Tamen pos- set dici, quoad expensas Paciani sen- tentiam omnino esse veram: nō enim verosimile est, vt, qui centum petit, quinquaginta acceptis, à lite deflstat, vt ipse considerat nu. 9. Quoad mor- tam vero magis placet D. Couarr. opi- nio, nam, cum sub maiore summa mi- nor in affirmativa comprehendatur, vt notant DD. in l. 1. S. si stipulanti, ff. de verb. obligat. qui postulat centum in iudicio, etiam maiorem quantita- tem virtualiter, ac tacite petit, argu- mcat. l. si quis cum totum 7. ff. de ex- cept. rei iudicat. per quam interpellationem judicialem reus in mora cons- titutus respectu eius, quod debet.

Nec-

I. Neque obstat, quod verisimile non vi- detur, actorem debiti petiti partem acceptum, ex l. tutor 41. S. Lucius, ff. de usur. Aliud enim est, creditorem co- gi non posse ad recipiēdam debiti par- tē, quod probatur in eo textu; & aliud, quod debitor nō teneatur offere sum- mā minorem, quam petitam, vt ille si velit, eam recipiat, & super residuo litiget, ex quo nullum patitur derimē- tum. Imò glossa in d. S. Lucius, afferit in nostro casu, scilicet cum debitum in pro parte agnoscat, & pro parte infa- ciatur, cogendum esse, vt quod offer- tur, accipiat, creditorem, sic intelligēs textum in l. quidam 21. ff. si cert. pe- rat. At cum non liquet, quantum de- beat, nec moram committit, qui co- ueritus negat, quod petitur, cum ipse nelicit, quod soluturus est, quod Pa- cian. probat. nu. 14. Tametsi Alciat. distinctionem, quz vera est, nō admittat ex eo solum, quod est contra com- munem quoad membrum alterum, dum docetur, moram committi, nisi offeratur quod debetur.

Vers. Veram, quod attinet ad principale.

25 Licet quis ioficiando totum, cum partem debeat, contra veritatem non veniat, peccabit tamen contra iustitiam retinendo alienum iusto domino, nisi negationem cum animo restituēdi debitum emiserit, & hoc effectui absque culpabili mora mancipauerit. Ita Sanchez. d. n. 33. Gutier. d. q. 6. 1. n. 2. Remig. vbi proxime; Bonac. d. vers. Decimo, cum non censerit.

Vers. Secundo afferam audacter.

26 Negantem simpliciter positionē,

cum maior summa petitur, quam de- beatur, per iurij reum non esse ultra Lundatos, lupt. n. 14. tenet Gutier. d. q. 1. n. 2. 4. in fin.

Ibi: Secundo in eadem specie deducitur:

Is. à quo plus petitur, cum aliquid 27 debeat, si respondeat in iudicio, le ni- hil debere, per iuris erit, Gutier. d. nu. 2. Hieron. Butigella in d. l. 1. S. si stipu- lanti, n. 14 in fin. vers. Vnum verò ad- uerte, col. 7. Pacian. d. c. 18. nu. 18. vers. Tertiam distinctionem. Nec abstra- ctione vti permittitur hoc casu, quia nulla sobet iusta causa ad inficiandum, quod vere debetur.

Ibi: Tertium, reum interrogatum ex- plicite.

Similiter per iurium admitret, qui 28 rogatus, nū debeat centum, vel mino- rem quantitatem: quam debet, non fa- tetur Gutier. d. n. 2. Angel. in d. S. si stipu- lanti in fine, Cum an. nu. 7. verb. ca- men ad tollendam dubitationem, col. 1. Castrren. n. 5. vers. Speculator tamē tenuit, col. 2. Iaf. vers. Sed in prædicta ad evitandum, col. fin. Alciat. nu. 52. vers. Ad evitandas igitur, col. penult. Cagnol. in d. l. non potest videri im- probus, nu. 6. vers. Sed ad evitandum, ff. de regul. iur. vbi salutarem clau- sulam appellat, quam docuit Angelus supra admonēs aduocatos, vt semper addant in libello, quod si reus credat, se quantitatem expressam totam non debere, declarat, quam se debere, ag- noscit, & qualiter, vt sic nullo subter- fugio se possit iuare, ne fateatur de- bitū, quod probat Pacian. cum alijs, num. 16.

Ibi:

Ibi: Quarto ipse infere.

An perperam faciat, qui negat im
pliciter positionem debens aliquid, q.
ia plus petitur? dictum est proxime, n. 5,
vbi DD. referuntur.

Ibi: Ultimo obiter adnotabo.

Quando minor summa sub mai
ri contingatur, explicatur ista hoc li
br. cap. 20. n. 90.

Vers. Separatim samen expedere libet de
cpcionem,

29 De interpretatione, cap. 1. de arbitriis
er. in 6. & l. diem proferre, s. si plures,
ff. de recept. arbitrii. videndi sunt Cuiusc.
obseruat. lib. 12. cap. 26. ou. 7. Felin. in
cap. cum inter. n. 19. de re iud. Alciat.
libr. 9. parerg. capit. 14. Franchis decis.
336 à nu. 1. Carol. Molin. in consuet.
Paris. tit. 3. §. 32. glos. 3. Valesc. de par
titionib. c. 9. ex nu. 12. Ant. Fab. in ra
tional. ad d. S. si plures. Gratian. discep
tat. cap. 16. 7. n. 6. Deci. in l. in eo, quod
plus, n. 9. ff. de reg. iur. Butigella in d.
S. si stipulanti. n. 5. Ferrar. n. 6. Fulgos.
in d. S. si plures. Quę decisiones Pon
tificis, & consulti ea ratione commu
niter defenduntur, quod, cum arbitraria
ad instar iudiciorum invenia sint, l. 1.
ff. de arbitrii. Donell. libr. 28. comen
tar. cap. 14. in fin. arbitriique iudicum
vices gerant, Cyriac. controvers. tom.
3. controv. 471. n. 18. Sicut valet sente
tia iudicium discordantium, quę reo
fuerit. cap. fin. de re iudic. l. inter pares
38. ff. cod. vbi expressum de diversitate
quoad quantitatem condemnatio
nis agitur. Sic idem placuit in arbitrariis,
& vbi patia sunt eorum suffragia, illa

sententia proualeat, quę magis facie
re, dū in minori quantitate condem
nat, in quam ceteri arbitrii saltim mate
rialiter consenserit, cum in majori sum
ma condemnant. Consultus inquit.
Quod & si difficile videatur, ius tamē
id admisit, cui maximum extinguen
darum litium est studium, cap. finem
litibus 5. de dol. & cont. l. properandū
12. C. de judic. ob criminis, a hinc de
trimenta, quę ex eis oriuntur, Tira
quell. de terra et lignag. §. 8. glos. 7. à
nu. 20. Rebuff. in procem. concordat,
verbo sumptibus, pag. 511. & in l. litis
nomē, ff. de verbor. signif. Cotta in me
morable, verbo lites, pag. 551. Gregor.
Lop. in l. 26. tit. 4. par. 3. Atque ita ip
fas finiri, publice interest. Flamin. de re
signat. benef. lib. 3. q. 5. n. 12. 13. Quod
maximē mouere potuit, ut contra sti
ctam iuris rationem pro valore sente
tiz in ambiguo responderetur. Ad
textum autem, in l. Si ita stipulatus fue
ro 120. ff. de verbor. obligat, responde
tur, ibi promissam fuisse pecuniam, nō
ut quantitatem, sed ut corpus; aderat
enim sacculus, vel acerius aureorum,
quem stipulatus est quidam sub con
ditione; si centum esset, quare si tot in
eo non sint, conditione deficienti, nī
hil debetur, quo casu, & si contrahen
tes in maiorem summam cōsenserint,
in minore noluerint, obligationem
contrahi, & ita deciditur, nam contra
ctus, ex conuentione partii legem ac
cipere, dignoscuntur, l. cōtractus 24.
ff. de reg. iur. Et licet Consultus asse
rat, obligationem nō esse conditiona
lem, illud referendum est ad veram cō
ditionem, per quam dispositio in futu
rum confertur, quod ibi non conti
git, nam statim stipulatio valeret, si cō
sum aureorum esset, aut initatesur, si

eum

cam quantitatem acerius non contine
ret, prout vbi suerit, coaditio autem,
quę ad præteritum, vel præsens re
fertur, nō est proprie talis, l. cum ad præ
sens 37. cum duab. seqq. ff. si cert. pe
ret. l. institutio talis 10. ff. de condit. in
futur. glos. in l. conditionum 90. verbo
in futurum, ff. de condit. & demonst.
Vnde licet oratio illa: si centum aureo
rum est, debeat & tificari, ut subsistat
contractus, tamen stipulatio proprie cō
ditionalis nō est, quia nunquā per rerū
naturam in suspeso fuit, & si contra
hentes euentum non cogouerint, ainq
tequam aurici numerarentur.

Ibi: Ex quo plura deducuntur?

35 Constituti ad cōstimandam rem ali
quam nisi in pretio conueniant, nihil
aguunt, nec est locus decisionis, d. S. si
plures, cum hi iudicibus similes non
sint. Idem in testibus deponentibus
de valore eiusque rei est dicendum,
quia standum non est dicto eorum,
qui minus valere testentur, Ant. Fab.
in rational. ad d. S. si plures de quo, Her
mos. in l. 56. glos. 6. 2. num. 15. 3. tit. 5.
par. 5. Parladori. quotid. n. quzst. q.
9. ex nu. 1. Gratian. Marchiz. decis. 52.
2. num. 15. Garcia de expensis, cap. 24.
ex num. 7.

Ibi: Secundo eadem ratione:

37 Similiter non obtinet prefata deci
sio. in arbitratoribus, quia arbitrari
um potius naturam contractus, quā
iudicij sapit. Et arbitratores ut nego
tiorum gestores habentur, quoru de
finitio dicitur transactio, & mandatu
s, non sententia, optimē Cyriac. d. contro
uers. 471. a. 8. Rebuff. ad log. Galliz.

tom. 3. tit. de arbiter. art. 1. glos. 3. Gail.
obseruat. lib. 1. obseru. 150. ou. 4. Hinc
fit, ut quemadmodum contrahendo
nihil agitur, si in quantitate diffensus in
terveniat, l. si dece 55. ff. Locat. §. præ
teca inst. de iure lib. stipulat. ita nu
llus erit momenti arbitramentum, si
in summa arbitratores discordent.

Vers. Tertio, quamvis duabus.

Hęc quantitas octuaginta mille
quadrantum ampliata fuit usque ad
centum mille, per l. 26. tit. 5. lib. 2. Re
copiat. Postea vero Philippus Secun
dus ipsam extendit ad centum quo
quaginta mille anno 1562. Quę con
stitutio extat inter ordinaciones Gra
tensis Cancellariz, sub tit. 3. lib. 2. fol.
168. ut notatum est in margine, d. l.
26. per compilatorem. Ultra quam
summam tria esse debere supremorum
iudicium suffragia conformia, ut sen
tentia sit, itabilitur l. 45. cod. tit.

Ibi: Quod si impar sit plurimum ordina
torum.

Nimis restringitur decisio, d. l. in
terpates, qua indistincte loquitur, si
eam non admittamus sequuti, D. Co
uar. vbi impar est numerus iudicium,
cum eadem ratio militet, sive pars, ut
impar sit numerus iudicantium, nam
& si tolli possit ambiguitas, si ma
ior pars eorum vni sententia subser
bat, frequenter tamen contingit, ut
data imparitate iudicium eadem per
plexitas reperiatur, vt in d. S. si plures
euent in arbitris, Præterea ponamus,
quinqüe iudices ordinarios de causa
cognoscere, quorum vnu in decem,
duo in viginti, & reliqui duo intriginta
reum damnauerunt, quō calu recurre
dum

dum necessario est ad d. l. inter pares, decisionem admittendo sententiā eorum; qui ad viginti teneri reum iudicantur, ut ipsi favorabiliorē, nam v. ius iudicis sententia non proualeat, licet minor sit, cum non est pars numerus suffragiorum, si quidem duo aliter causam definierunt, ex quibus constat, nō desiderari, ut d. legi locus sit, pars in esse numerum iudicum constitutum, ut quatuor, vel sex sicut, D. Couar. docet, sed suffragiorum, ita vt tot habeat pro se sententia reo favorabilis, quo contraria, & cum eadem militet ratio, vbi est impar numerus iudicum, ac cū par reperitur, sicut demonstratum est, idem ius obseruari debet, illud 32, cū vulgatis, ff. ad leg. Aquil.

Vers. Quarto fortiori ratione.

Quod decisio, d. §. si plures, sit obseruanda etiam cum in maiori summa condemnantes exprimunt, se nolle alterius sententiz consentire, cum glossa in d. c. 1. de arbitr. in 6. tenet Aug. Barthol. in collect. ibi, nu. 4. & ultra rationes, quibus ille nititur, considerati oportet, nemini dubium esse, quin arbiter, qui in maiori summa condemnat, vt pura in decem, vel quindecim minime consentiat condemnanti in quinque, imo cum inique iudicasse existimat, cum non compatietur, ut qui iudicat. Titulum debere decem, sentiat, quinque pristinō satisfacere. Unde cum manifeste ex facto ipso colligatur, hunc arbitrorum dissensum tacite in est, & ius nihilominus sententiam valere statuat, id. d. §. si plures, idem iuris erit, si dissensus ille fuerit expressus. Nam expressio eius, quod tacite in est, nihil operatur, l. 3. Cūde si diuisorib. h. hac verba 3. ff. de leg. n.

l. in conditionibus 19. §. 1. l. aliquando 107. ff. de condit. & demonstrat. Matic. de coniecurt. ultimar. voluntar. lib. 5. tit. 6. num. 5. Ponte de potest. Pro reg. tit. 8. §. 3. num. 14. Gratian. discep. t. cap. 523. à princip. Præterea sententia minoris summz non sustinetur in illo textu ex eo quod in maiori condemnantes illi consentire videantur, quod omnino falsum est, sed quoniam fenserunt, quinque deberi, saltim implicite, quatenus sub maiori summa minor continetur, quod per protestationem dissensus factam per arbitrium tolli non potest.

Num. 7.

Vers. In primo igitur casu.

Redire tenetur ad carcerem, qui iuramento promisit, se reuersurum, licet iniustam mortem timeat, nisi relata ratione impetraverit iuramenti, Pat. Suar. d. tom. 2. de relig. tract. de iuramento. lib. 2. cap. 10. Lef. de iust. & iur. tom. 2. cap. 41. dub. 6. Lug. cod. tract. tom. 2. disp. 40. scđt. 4. nu. 49. Beccan. cod. tract. in q. 89. D. Thomz quæst. 5. num. 2. in fine, Salas de legib. disp. 15. scđt. 7. num. 95. Bonacina tom. 2. disp. 4. q. 1. punct. 9. num. 2. vers. Secundum sequitur Mercado lib. 6. de contra etib. cap. 16. §. esto es, Sot. de iust. & iur. lib. 2. q. 1. art. 7. ad 3. col. 10. Armilla verbo iuramentum; nu. 13. & alijs, quos refert ac sequitur Sanch. consil. moral. lib. 6. cap. 4. dub. 16. num. 4. & latissimè in Decalog. lib. 3. cap. 11. à num. 27. Qui hanc probabilitatem sententiam dicit fatens contrariam probabilem. Horum potissimum fundatum est, quod iuramentum hoc obli-

cum sit de re licita, cap. si vero 8. de iur. iur. Homo enim licet potest in his

de causis propriam vitam mortis periculo expondere, veluti ob bonum commune, vel aliquā virtutem, ut communiter D. D. docent, ac exemplis illustrant, Diana p. 5. tract. 4. resolut. 3. Sot. lib. 5. q. 1. art. 6. Filiuci. tom. 2. tract. 29. cap. 1. n. 27. Remigi. d. tract. 2. cap. 5. §. 2. n. 2. Iusta autem causa in casu nostro est, Religionem seruare iuramenti, quo Deum quasi in fidei iussorem promissor adduxit, quem iurans, quatenus in se est, curare debet, ne fallacem reddat. Ita Lugo vbi proximè, Sanch. & alij.

Ad hanc qui iurat captus de redendo, ut laxetur a carcere, nō sua spōte se periculo subiicit, sed ad idem, in quo prius erat Religionis nexu constitutus reverteritur. Tandem si tale, iuramentum absq; peccato seruari nequiret, ut D. Couar. & sequaces volunt, peccaret vtiq; iurās, se ad carcere rediutum. Nam aut animus habet reverterendi, & rem illicitā sub iuramento promitterit, quod nefas est, Dian. p. 4. tract. 4. resolut. 160. Tanner. 2. 2. disp. 5. q. 5. dub. 1. n. 13. 14. & omnes communiter.

Aut iurat sine intentione redendi, & peccabit etiam, cum nulla ex causa licet, Remigi. d. tract. 2. cap. 2. §. 6. n. 2. Sot. lib. 8. q. 2. artic. 2. in solut. ad. 3. Dian. p. 9. tract. 8. resolut. 56.

Ex quibus hæc probabilitas sententia videtur, quā ex alijs limitat Bonac. vbi proxime, quādō iurās v̄sū est abstractione, vel si post pristinū iuramentū cognoverit, grauius sibi imminentē periculū in reditu ad carcere, quam ipse tempore, quo iurauit, existimat.

ad 3. e. f. 3. 1. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 797. 798. 799. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 817. 818. 819. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 897. 898. 899. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 917. 918. 919. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 997. 998. 999. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1015. 1016. 1017. 1017. 1018. 1019. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1027. 1028. 1029. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1037. 1038. 1039. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1097. 1098. 1099. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1197. 1198. 1199. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1297. 1298. 1299. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1398. 1399. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1498. 1499. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1508. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1598. 1598. 1599. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1608. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645.

19.n.1. Pellizzari in manual. tom. 2. tract. 9. cap. 4. n. 120. qui limitat cum Rodrig. tom. 2. q. 10. art. 10. in religioso graui, optimæque estimationis, nā cederet in deducus totius religioni, ea falsa confessio, & ideo vix à peccato mortali poterit excusari, vt inquit Rodriguez. Illud cum Remigio notandum est, non requiri, vt quis sibi crimen falso imponat, quod experiatur tormentorum acerbatem, sed sat esse, quod moraliter certus sit, vt torturæ sit subiiciendus, atque ita consulit, vt prius quam fateatur à suo aduocato querat, an secundum acta torqueandus sit, nec ne?

Ex quibus inseritur resolutio ad secundum casum, nempe cum quis coniunctus de hæresi, ne vt negatiuus occidatur, falso id crimine admisso fateatur, vt ad pœnitentiam recipiatur, nā hoc utique permisum est, si enim potest quis ad evitandum torturæ dolore dare causam mortis uix agnoscendo scelus, quod nō perpetravit, à fortiori idē concedēdū erit, vt vitam seruet.

Nec de fama confitentis curandū est, quā cōtemnere quilibet potest, cum sub dominio, ac dispositione nostra, sicut extera bona eam habemus, nisi alijs fuerit necessaria, Pellizzari supr. tom. 1. tract. 6. cap. 7. n. 16. Cyriac. tom. 1. controu. 101. n. 48. & est communis, Imò licet verum censetur cum D. Thomae quolibet. 10. q. 6. art. 13. Menoch. col. 94. n. 2. peccatum esse famam propriam prodigere, de quo videndos Bonacina tom. 2. tract. de contractibus. disp. 2. quæst. 2. fudct. 10. Hoc casu nihil minus excusatur à peccato, qui falso hæsim patetur, quoniam si noui obligatur quis pati tormenta propter vitam,

multo minus tenebitur mortem suā stinere propter famam, quando quidem mors omnium terribilium ultimum sit ex Philosoph. 3. ethicor. cap. de fortitud. notat Bald. in rubric. C. si quis ali. testar. prohibuerit, col. 6. & vita regulariter estimabilior est fama. argumento, l. si adulterium cum incestu 38. §. liberto in fine, ibi: Nam cuius fame, multo magis eius vita parcendū est, ff. ad leg. Iul. de adulter. Atque ita communiter docent Theologis, licet crimen sibi falso imponere, vt morte quis euadat, videatur Bonacina vbi proxime, num. 8. vers. Respondeo. Modo peritrium absit, ac mendaciū.

Vers. Ceterū vt ad propositam.

Authores, qui hanc sententiam probant infra laudantur in vers. Decimo vt ad propriam, num. 70. vbi eam D. Couarr. amplectitur.

Ibi: Qua ratione ipse discrimen constituo.

Differentiam hanc inter actus directe, vel indirecūt tendētes ad mortem admittunt communiter omnes, videantur Filluci, tom. 2. tract. 29. cap. 1. num. 7. 2. Diana part. 5. tract. 4. resol. 30. Remigi. dict. tract. 2. cap. 5. §. 3. num. 2. Sanch. dict. lib. 6. cap. 4. dub. 13. numer. 2. 4. & dub. 14. numer. 4. 5. Thom. de Bene de immun. Eccles. tom. 2. cap. 19. sect. 3. num. 15. Sic iudex neminem damnare potest, vt se ipsum occidat D. Thom. 2. 2. quæst. 69. art. 4. Dian. supr. resol. 39. vbi docet, non licere reo, venenum à ministris iustizie propinacū haurire, quia hæc actio tendit direcūt ad mortem, Comitol. lib. 4. quæst. 10. num. 6. permittere tamen potest, vt sibi appli-

applicetur mere passiuē se habendo. Imò Sylue. 2. 2. q. 69. art. 4. relatus à Dian. vbi proximè, opinatur, illicitum esse hos, vt venenum infundatur, aperi re, aut illud in stomachum ulro trai cere, similius non potest fune alligatus se ex scala præcipitem dare, Dian. resol. 40.

Num. 9.

Idem de Christo Domino dicendum est, qui ob redemptionem humani generis iniustissimam mortem, non recusauit, Sanch. d. dub. 13. in fine.

Vers. Secundo insertur.

Seclusa diuina revelatione, nulla ex causa potest homo se ipsum interficere, aut ad mortem propriam ditecē cooperari, Dian. d. tract. 4. resol. 30. Remigi. d. cap. 5. §. 3. nu. 1. Bene supr. num. 16. 17. Plaza in epitom. delictor. lib. 1. cap. 23. num. 5. Franc. Marc. decil. 77. numer. 3. part. 2. Baiard. in ad dit. ad Iul. Clar. §. fin. quæst. 68. num. 314. Caier. an. 2. 2. quæst. 69. artic. 4. ad 7. Decian. in tract. crimin. lib. 9. cap. 1. num. 48. Sayr. libr. ii. cap. 3. & numer. 29. Fatinac. in præz. crimin. lib. 5. q. 28. n. 33. Factum vero Sampsonis, de quo iud. cap. 16. excusat, quia diuinum præceptum exequutum fuisse, sentiunt communiter scribentes, cap. gaudemus, §. dec. viii de diuort. D. Thom. 2. 2. q. 64. art. 5. atq. Sot. de iust. & iur. lib. 2. q. 3. art. 8. Ludoovic. Lop. in institut. confitent. p. 1. cap. 6. 5. in fine, Nauarr. de restit. lib. 2. cap. 3. n. 31. Sayr. lib. 7. cap. 9. n. 9. Plaza sup. n. 2. Lefsi. d. lib. 2. cap. 9. num. 33. Gomez de Amescua de potest. in se ipsum lib. 1. cap. 8. n. 28. D. Joan. de Solor. dejur. Indiar. lib. 2. cap. 3. n. 13.

60 Ignotarij etiam invincibili excu-

satur. L. ucretia, & Ethnici alij, qui se proprijs manibus necauerunt putates, se actum licitum, & laude dignum exercere, nam homicidium sui ipsius non est contra prima principia lumine naturæ nota, sed contra principia secundaria deducta ex primis, quæ aliquid possunt inuincibiliter ignorari. Sot. sup. libr. 5. q. 1. art. 5. Dian. dict. resolut. 30.

Fuit tamē hæresis Circuitorum, vel Circuncellionum, qui defendebat, esse opus valde meritorum, & specie martyrij, se ipsos interficere propter Deum, atq. ita diuersimode sibi mortem consciſcebant, quorum errorem memorat, & confutat D. August. de hæresib. ad Quodaultum hæres. 69. & lib. 1. de civit. Dei à cap. 17. ad 28. Ita Lugo de iust. & iur. d. disp. 10. sect. 1. in princip.

Vers. Tertio ex hoc apparet.

Difficilis est textus in cap. non est nostrū 11. 23. q. 5. in illis verbis: Absque eo ubi castitas pericitur. Secundū quæ videtur D. Hieronymus sensisse, licitum esse ob seruandam castitatem, cum periculum imminent. stupri, propriam mortem atripere, quod verum non est, quare varie locus iste interpretabatur, nā gloss. ibi, & Turrecremata cā clausulam intelligent inclusiue, ita vt sensus sit, nec propter castitatis obseruantiam, se ipsum occidere quemquā posse, sicut accipitur illud Canticor. cap. 4. ibi: Absq. eo quod intrinsecus latet. Cui interpretationi ad stipulatorem mul tilaudat à Paciano de probat lib. 1. c. 13. num. 9. Alij cum Molin. de iust. & iur. disp. 9. num. 5. putant, sic loquuntur fusisse D. Hieronymum in gratiam quatuorundam femininatum, quæ